

استادانه

محتوای خوب از ما، نمره خوب برای شما

خلاصه تاریخ فرهنگ و تمدن اسلام شهاب الدین دمیچی

(ویژه علوم پزشکی)

دوست عزیزم، خریدار محترم و خواننده گرامی

از اینکه این فایل رو خریداری کردی و داری ازش استفاده میکنی متشکرم، اما اگه بدون اینکه فایل رو خریداری کنی داری ازش استفاده میکنی اینو بدون که استادانه برای این فایل خیلی زحمت کشیده و اونو به صورت اختصاصی تولید کرده نه مثل خیلی از سایتها از دیگران کپی کنه برای همین اصلا راضی نیست ازش استفاده کنی!

اگه دوست داری ازش استفاده کنی همین الان به سایت استادانه به آدرس زیر برو و مبلغش رو پرداخت کن و با خیال راحت ازش استفاده کن، کافیه اسم فایل رو داخل سایت سرچ کنی و اونو بخری

www.OSTADANEH.com

توجه توجه

- فصل اول: کلیات ۲
- فصل دوم: طب و بهداشت در اسلام ۱۲
- فصل سوم: اخلاق و دانش پزشکی ۱۳
- فصل چهارم: علوم گیاهی ۲۷
- فصل پنجم: اوضاع بیمارستان ها در تمدن اسلامی ۵۱
- فصل ششم: معرفی تعدادی از بیمارستان های مهم در تمدن اسلامی ۵۴

نکته: کاربرد واژه تمدن دیرینه تر است و چون انسان شناسان از ابهام این واژه ناخشنود بودند، واژه فرهنگ را برگزیدند.

تفاوت فرهنگ و تمدن: محدود تر بودن دامنه و زمان فرهنگ نسبت به تمدن
عواملی که فرهنگ دربرگیرنده آنهاست:

۱. سازگاری کلی با نیازهای اقتصادی با محیط جغرافیایی
 ۲. سازمانی مشترک که برای فرونشاندن نیازهای اجتماعی و سیاسی پدید آمده است.
 ۳. مجموعه مشترکی از اندیشه ها و دستاوردهایی چون هنر، ادبیات، علم، فلسفه و دین
- تعاریف فرهنگ:

- (۱) فرایافت های ویژه گروهی از مردم اعم از فرایافت های اجتماعی، سیاسی، اقتصادی، فکری، هنری و دینی
 - (۲) مجموعه ای از دستاورد های مادی و معنوی آدمی که با تلاش مشترک فکری و عملی در طول تاریخ به دست آمده و چون میراثی برای نسل های آینده باقی مانده اسن.
- تعاریف تمدن:

- (۱) نظم اجتماعی که به سبب آن خلاقیت فرهنگی امکان می یابد.
- (۲) مجموعه منظمی از کردار ها و روش های اکتسابی خاص هر جامعه.
- (۳) برقراری نظم اجتماعی به منظور همکاری و تعاون میان انسان ها برای پذیرش یک فرهنگ که از آن خلاقیت فرهنگی حاصل می گردد.

نکته: تمدن (مدنیت) بر سازمان اجتماعی و نظام اخلاقی و فرهنگی اطلاق می گردد.

نکته: فرهنگ تراوش های فکری بشری برای اعتلای خویش است.

تعریف جامعه: گروهی از انسان ها که از تشکیلات منظم و معینی پیروی می کنند و در کنار آن می زیند.

نکته: هر فرد به تنهایی نمی تواند مبین همه جلوه های تمدن خود باشد ولی گروه متشکلی از افراد که جامعه را پدید می آورند معرف تمدن خود هستند.

ظاهر تمدن: ۱. ثروت ۲. قدرت ۳. صنعت ۴. تجارت ۵. قوانین ۶. عادات و رسوم اجتماعی ۷. علم ۸. ادب

باطن و حقیقت تمدن: خوبی و بدی یا خوشبختی و بدبختی کسانی که از آن خلاقیت فرهنگی حاصل می گردد.

نکته: باطن و حقیقت تمدن حاصل واکاوی اوضاع اجتماعی است.

ویژگی های تمدن اسلامی:

۱. جهان نگرى توحیدى

۲. عقل، نور و نعمت الهی

۳. علم و عالم، جلوه جمال خدا و زیور زمین و آسمان

الف) جهان نگرى توحیدى:

اساسى ترین ویژگی فرهنگ و تمدن اسلامى: جهان بینى ویژه آن

دعوت توحیدى قرآن پرستش خدای یگانه را جایگزین همه الهه هایزمینی نمود و جهان نگرى انستن ها از مادیت به معنویت، از محدودیت به بی نهایت و از زندگی روزمره بدون پشتوانه به حیات هدفمند و جاودانه تغییر یافت.

طبق این اصل خداوند یکتا است و جهان را بر پایه جمال و محبت و عشق به بندگانش آفرید.

حوزه هاىی که اسلام دیدگاه انسان به جهان را دگرگون ساخت:

۱. صفات ذات

۲. صفات فعل

۳. چگونگی آفرینش

۴. چگونگی تقدیر و اراده

۵. هدف بعثت و رسالت

۶. هدف آفرینش و حیات

ثمره تفکر نوین نگرش مثبت به جهان: انسان در سایه توجه به خدای یکتا و تعالیم او به خود آمد و شخصیت الهی و بعد معنوی اش را بازیافت.

ب) عقل، نور و نعمت الهی:

حقیقت مهم جهان نگر توحیدی اسلام: اهتمام به عقل و خردورزی و دوراندیشی و پرهیز از خرافه گویی و خرافه گرایی.

نکته: صادقانه ترین دعوت در طول تاریخ بشری دعوت به ایمان مبتنی بر تعقل است.

مسئولیت اصلی پیامبران برون: توجه دادن به پیامبر درون (عقل) و نور الهی فطری در وجود انسان.

قرآن به عنوان سرچشمه عقل و اندیشه و علم از تجربه و حس سخت می گوید.

علت اشارات قرآن به آفرینش موجودات: مردم بیاندیشند و در چگونگی آفرینش آنها ژرف بنگرند.

بذر اصلی دانش ها و پیشرفت ها: اشارات قرآن درباره آفرینش.

ج) علم و عالم، جلوه جمال خدا و زیور زمین و آسمان

نکته: آغاز سخن وحی حماسه دانایی، آگاهی و آشنایی است و فریاد برای علم و قلم و معرفت.

اسلام طرح همگانی شدن دانش را سخت پی گرفته است.

تعریف ایمان: باوری مبتنی بر دانش و آگاهی.

نکته: کسب آگاهی و شناخت به عنوان مقدمه ایمان فردی بر هرکس به قدر توانایی عقلی اش امری ضروری است.

تاثیر تکریم و تشویق عالمان و طالبان علم: افراد جامعه در پرتو علم و دانایی قرار می گیرند و در این حرکت علمی باشند.

تفاوت انسان و حیوان از دیدگاه کلینی: طلب علم و آگاهی

فلسفه دین و نبوت و آمدن پیامبران از دیدگاه کلینی: دعوت به تحصیل علم و آگاهی

منطق دین راستین در کتاب کلینی: نخست انسان را به خردورزی و فرزاندگی فرا می خواند. از آغاز اهمیت

خرد فطری و خرد کسبی و تجربی را نمایانده و سپس عقل به کار گرفته شده و قعال را از عقل رها شده

جدا می سازد و مردم را به تفکر دعوت می کند. بعد از این باب ها به باب توحید میرسد.

مهم ترین مبانی تمدن اسلامی:

(۱) خردورزی

(۲) دانش

(۳) علم

(موارد بالا سه اصل توحید هستند)

نکته: اصول توحیدی از علل اصلی گسترش و پویایی تمدن اسلامی به شمار می روند.

عوامل پویایی و گسترش تمدن اسلامی

نکات مربوط به بررسی علل گسترش تمدن اسلامی:

(۱) در بازشناسی علل موفقیت تمدن اسلامی باید عواملی که در گذشته نقش اصلی را داشته و اکنون نیز ایفاگر همان نقش اند تبیین کرد.

(۲) باید در بحث از علل گسترش، بر ابعادی تاکید شود که در این دنیای جدید سازنده و پیش برنده باشند.

اصول دعوت اسلام: (۱) پند نیکو (۲) مجادله احسن (۳) حکمت

عوامل موفقیت و گسترش تمدن اسلامی:

(۱) قرآن و سیره پیامبر (مهم ترین عامل)

(۲) مسجد، پایگاه علم و کتاب

(۳) کتابخانه ها

(۴) صنعت کاغذ

(۵) نهضت ترجمه

(۶) مدارس

ویژگی های قرآن در موفقیت تمدن اسلامی:

۱. تصور قرآن از خداوند به گونه ای است که به آسانی فهمیده و تصدیق می شود.
 ۲. مطالبی در قرآن وجود دارد که فراتر از اوضاع و حوال و زمان و مکان خاص بوده و برای زندگی فردی و اجتماعی آدمی سودمند است.
 ۳. قرآن هیچگاه دین و مذهبی را به طور کلی نفی نمی کند بلکه معمولاً بر وجه اشتراک خود با دیگر ادیان تکیه می زند و اگر هم با اهل کتاب مخالفت میکند از این روست که به تورات و انجیل عمل نمی کنند.
- حوزه های سیره عملی پیامبر :
- (۱) بهداشت دهان و دندان
 - (۲) بهداشت بدن و محیط: زیرا پروردگار اسلام را بر پاکیزگی بنیان نهاده است.
 - (۳) ادب دانی و رعایت ادب در برابر دشمنان: از نظر ایشان بددهنی فرومایگی است.
 - (۴) امانتداری
 - (۵) اخلاق به فرزندان: عاقل ترین فرد از نظر ایشان خوش اخلاق ترین انسان هاست.
 - (۶) کار و کوشش: از نظر ایشان بهترین فرد کسی است نه آن جهانش را به خاطر این جهان رها کند و برعکس.
 - (۷) میانه روی و اعتدال
 - (۸) مدیریت زمان
 - (۹) صلح طلبی
 - (۱۰) جایگاه و اهمیت همسر: حضرت بهترین مردان را کسانی می دانست که برای زنان خود بهترین شوهر باشند.
 - (۱۱) لزوم رعایت مردم: از نظرت حضرت بهترین کارها پس از ایمان به خداوند مهربانی با مردم است.
- مراحل گسترش و اشاعه تمدن اسلامی:
۱. انتشار اسلام در جزیرت العرب و گسترش آن در جهان متمدن آن عصر
 ۲. مجاورت فرهنگ و تمدن نوپای اسلامی با تمدن های کهن جهان و سعی در شناخت و انتقال آن تمدن ها به حوزه تمدن اسلامی.

۳. عصر طلایی تمدن اسلامی که به حق باید آن را عصر شکوفایی فرهنگ عمیق اسلامی و ادبیات عرفانی نامید.

طرق انتشار تمدن های کهن جهان به حوزه تمدن اسلامی:

۱. ترجمه (جدی ترین شکل انتقال) با سرعت و حجم بی سابقه
۲. تاسیس کتابخانه ها و مدارس و انتقال کتاب ها از حوزه های تمدنی مجاور به حوزه تمدن اسلامی
۳. انتقال دانشمندان و به تعبیر امروز جذب مغزهای متفکر به مراکز علمی و آموزشی جهان اسلام

الف) مسجد، پایگاه علم و کتاب:

مسجد علاوه بر محل عبادت، مرکز زندگی سیاسی و اجتماعی نیز به شمار می رفت.

اقداماتی که در مسجد انجام می گرفت:

- ۱) رسیدگی به امور مسلمانان
- ۲) سخن گفتن از دین و سیاست برای مسلمانان
- ۳) تشکیل جلسات قاضیان
- ۴) پایگاه تعلیم و تربیت
- ۵) نوشتن و ضبط قرآن به صورت متفرق برای استفاده مسلمانان

کتابخانه های مساجد از اولین کتابخانه هایی بودند که مسلمانان در کشورهای اسلامی تاسیس کردند.

بزرگترین و کهن ترین کتابخانه: کتابخانه مسجد حلب صوفیه

بزرگ ترین و با ارزش ترین مجموعه کتاب در مسجد زیتونه: کتابخانه احمدیه

بزرگترین و کهن ترین مسجد دمشق: مسجد اموی

بزرگترین و کهن ترین کتابخانه های اندلس: کتابخانه مسجد جامع قرطبه

نکته: مسجد الحرام یکی از مراکز اولیه آموزش عمومی از جمله نخستین مساجدی بود که مجموعه هایی از کتب گوناگون داشت.

ب) کتابخانه ها:

بغداد:

کتابخانه های بغداد در اسلام اعتبار و شهرت بسزایی یافته است که مهم ترین آنها بیت الحکمه است.

وظایف کتابخانه:

۱. جمع آوری و حفظ کتابهای سلطنتی و سایر آثار ارزشمند آن زمان که مهم ترین وظیفه آن نیز به شمار می رفت.

۲. ترجمه آثار باارزش به زبان عربی برای منصور و جانشینان او.

۳. فراهم نمودن محیط مناسب برای دانشمندان و دانش پژوهان مسلمان تا به فعالیت های فکری و تجربی خود بپردازند.

مامون خلیفه عباسی در راه گسترش علم یونانی-روسی برای مطالعه و پژوهش نهادی را در بغداد تاسیس کرد که این فعالیت علمی و دانش پژوهانه در تاریخ فکری مسلمانان اهمیت بسزا دارد.

مصر:

دارالحکمه موسسه بزرگ علمی است که الحاکم بامرالله بن العزیز آن را تاسیس کرده و کتاب های کتابخانه ی کاخ خود را به آن انتقال داد.

به علت گران بودن قیمت کتاب دولت های فرنگ دوست موسساتی را برای استفاده عموم مردم تاسیس می کردند .

ج) صنعت کاغذ:

رواج صنعت کاغذ از عوامل مهم گسترش علم و معرفت به شمار می رود.

ارتباط با چین، مسلمانان را قادر ساخت تا به راز تولید کاغذ پی ببرند. مسلمانان پس از آنکه تولید را فرا گرفتند آن را به فراوانی و به بهای مناسب عرضه کردند و در نتیجه کارگاه های کاغذسازی در بیشتر جوامع اسلامی دایر گردید. با پیشرفت ان صنعت مهم اروپاییان علاوه بر ساخت کاغذ کشت پنبه را نیز به مسلمانان آموختند. مسلمانان با صدور صنعت کاغذسازی به سراسر سرزمین های وسیع خود توانستند منشا خدمات بسیار باشند.

از جمله اولین شاخه های مهم در جامعه اسلامی: پیدایش حرفه جدید وراقی

کار وراق: (۱) تجارت کاغذ (۲) استنساخ دست نوشته ها

بغداد اولین شهر بزرگ بود که کتابفروشی های وراقان در آن پدیدار گشت و با گسترش کاغذ بر شمار این مغازه ها در سرزمین های اسلامی بود.

د) نهضت ترجمه:

فواید رواج صنعت کاغذ:

(۱) ایجاد کتاب

(۲) توسعه کتابخانه ها

(۳) نهضت ترجمه

مهم ترین دوره ترجمه و توجه به علوم و نقل و تدوین: عصر عباسی

در نتیجه نهضتی که در امر ترجمه در تمدن اسلامی ایجاد گردید کتب بسیاری در منطق، فلسفه، ریاضیات و طب از یونانی، پهلوی، هندی، سریلنی و نبطی و به زبان عربی برگردانده شد و مبدا تمام تحقیقات دانشمندان مسلمان در علوم مختلف قرار گرفت.

ه) مدارس:

از جمله عوامل اثرگذار در رشد و شکوفایی تمدن اسلامی: مدارس و مکتب خانه ها

بزرگترین و مشهورترین مدرسه ای که نظام الملک تاسیس کرد: مدرسه نظامیه بغداد

تمدن اسلامی و شکوفایی علوم و فنون در شرق

با طلوع اسلام مسلمانان در تمام سرزمین های اسلامی به پیشرفت های شگرف نایل آمدند.

این رشته ها عبارت اند از:

الف) تاریخ

نخستین مایه های انگیزه تاریخ نگاری در دوره اسلامی را باید در قرآن و حدیث جستجو کرد.

اشارات تاریخی، علاوه بر مبانی اخلاقی و فواید آن، انگیزه ای قوی برای مسلمانان شد تا درباره این اشارات آگاهی های بیشتر و دقیقتری به دست آورند.

عوامل تقویت کننده شعور تاریخی مسلمانان و علاقه آنها به جمع آوری اخبار و اطلاعات:

(۱) آشنایی مسلمانان با فرهنگ و دین اقوام دیگر

(۲) تحت تاثیر قرار گرفتن مسلمانان از تاریخ و فرهنگ اقوام دیگر

(۳) موثر واقع شدن قرآن و اسلام و سیره نبوی بر نومسلمانان

آغاز تاریخ نگاری: قرن دوم هجری

مقدمه نخستین اقدام بزرگ برای تجزیه و تحلیل روابط گروهی حاکم بر سازمان های سیاسی و اجتماعی بشری بر اساس عوامل طبیعی محیطی و روانی است.

ب) جغرافیا

عوامل مهم در انگیزه دادن به مسلمانان برای پرداختن به علم جغرافیا:

۱. تاکید قرآن بر اینکه در زمین بگردید و بنگرید و نیز به کاوش در افاق و نفس پردازید و در سرنوشت اقوام و دولت های پیشین بیاندیشید.

۲. مسلمانان با وجود اختلاف سرزمین هایشان برای گزاردن مناسک حج به نکه می رفتند و رفتن به مکه نیازمند شناخت راه ها و منازل بود.

۳. آنها در پی تاکید قرآن و احادیث برای کسب علم و طلب معرفت به شهر ها و کشورهای دیگر اسلامی سفر می کردند، سفرهایی که مستلزم شناخت اماکن و مناطق مورد نظر بوده است.

نکته: مسلمانان با سیر و سفر به کاوش های علمی نیز می پرداختند.

ج) ریاضیات و طبیعیات

دانشندان اسلام به ریاضیات و فروع آن مثل حساب و نجوم توجه خاص داشتند.

انتخاب دو نام جبر و مقابله برای علمی که خوارزمی بنیان گذار آن بود ناشی از دو شیوه ای است که او و دیگران در حل معادلات به کار می برند.

مسلمانان نخستین کسانی بودند که ارقام عربی را وارد اروپا کردند. تاثیر تلاش کیمیاگران اسلام در توسعه و تکمیل علم شیمی درخور توجه است.

د) نجوم

پس از آنکه مسلمانان رصدخانه های بزرگی بنیان نهادند و زیج های منظمی ترتیب دادند، در سراسر جهان پراوازه شدند و برای حل مشکلات علمی خود به ممالک شرقی اسلام نمایندگانی فرستادند.

ه) فلسفه

برای مطالعه مثال ها به کتاب رجوع شود.

انتقال علوم اسلام به اروپا

طریق انتقال علوم اسلامی به اروپا:

۱. ترجمه کتب عربی و تحقیقات دانشمندان مسلمان آندلس
 ۲. رویارویی اروپاییان با ملل مسلمان به ویژه در روزگار جنگ های صلیبی
- (برای مطالعه ی مثال ها به کتاب رجوع شود)
- تاثیر فرهنگ اسلامی در پیشرفت علوم ریاضی و طب و شیمی شواهد بسیار دارد.

دانشمندان برجسته آندلس در رشته های مختلف علوم

برای مطالعه این قسمت به کتاب مراجعه شود